

ПРИКАЗ КЊИГЕ *КОСМИЧКИ ЦВЕТ* ДЕЈАНА ЂОРЂЕВИЋА

За мото приказа антологије *Космички цвет* Милана С. Димитријевића, критичар и песник Дејан Ђорђевић,⁴⁹¹ изабрао је красив и продуховљен исказ: „За мудрог човека свет није тајна, зато му је потребно да лута у вечност“ – А. Томуса. Вековечност подразумева трајање живота, његово бескрајно протезање и кружење у смислу космичког времена. Према Сајмону Блекбурну, вечност је *евентуалност времена, схваћена као нешто без почетка и краја*.⁴⁹²

У уводној реченици Ђорђевић с правом скреће пажњу на богато и разноврсно песништво о космосу, што недвосмислено показује и књига М. С. Димитријевића, за кога напомиње да је астроном, физичар и песник. По оцени приказивача Димитријевић је *бацио нову и неочекивану светлост* у понорник неизмерне дубине певања о васиони. И томе приступа помало езотерички истичући да мистериозна драж универзума „оставља у стиховима хировит одбљесак“. Излетом у далека и недохватна свемирска пространства песници откривају *унутрашње делотворне резонанције* и сваковрсне побуде „за расколну калейдоскопију доживљавања“ а управо то доживљавање значајно обогаћује личност и њене душевне просторе у сусрету субјекта са космичким ентитетима. Баумгартен је пошао од чулног доживљаја конципирајући такозвану *доживљајну естетику* која је помало метафизички повезана са царством креативне субјективности уметника/песника као и за лични доживљај читаоца/посматрача. За феноменолошка гледишта доживљај изворне опажајне евиденције у основи не може постојати без рефлексије. То је Ђорђевићу знано, па пише да је у том рефлексивном осмишљавању предмета астро-песницима једнако „стало до тога да слику света уроне у интелигебилно поимање, као и да је изражајно украсе и живо обоје“. У овом контексту ствари су за њега симболи вечности. При том се многи лирски заноси урушавају, тражећи упориште између сна и јаве, „у прозирној апстрактности астралних простора васионе“. Ђорђевић овде, а у наставку и у општијем смислу, медитира над природом и духом космичке поезије, удубљује се у њу, полазећи од свог доживљаја, сазнања и представа које поето-филозофски промишља.

Уверен је да дух, под притиском, пресијом напетости, у стању поменутог поетског заноса „несвесно тежи за лепотом, према тајнама несаопштивног Апсолута“. Песници на крилима која су соларна, са узлетом маште, језде звезданим просторима и живе у блиском и креативном додиру са космосом.

У средишњем делу приказа, још увек у општијем виду, пре конкретнијег погледа на избор песама о васиони, Ђорђевић скреће пажњу на могућност дивљења видовима искуствене стварности, динамици модерног живота, на претку и функционалности савремене техничке цивилизације, да би с разлогом закључио да „никаква астронаутика неће застрти нашу визију о лепоти космоса“. У филозофији уметности и модерној поетици све је присутније *естетско*

491 Дејан Ђорђевић, Милан С. Димитријевић: „Космички цвет“, (Просвета, Београд, 2003), „Васиона“, 2004, ЛП, бр. 3, стр. 142.

492 Сајмон Блекбурн, *Оксфордски филозофски речник*, стр. 440.

искуство које у неким видовима додирује и искуствену стварност, коју помиње Ђорђевић. Доживљај лепоте, поред осталог, произилази из чулног уплива космичких сфера на субјекат и његово просуђивање опажања уз припомоћ рефлексије која је у непосредној вези са допадањем.⁴⁹³

У другом делу приказа Дејан Ђорђевић се бави природом и тематиком *избора*, Димитријевићевим намерама и антологијским аспектима књиге. Он сматра да би избор песама за ову Антологију могао да се назове *личним* и *тематским*, „или рецимо скупом стотинак најлепших песама о космосу...“ Уверен је да изостављањем речи антологија, која се понекад пренаглашава, ништа се битно не би променило. Сматра да је књига састављена са *намером* и *планом* који је, за њега, довољно очигледан, са чиме се само делимично можемо сложити, пошто су у питању само назнаке, додуше важне, али недовољно образложене у одговарајућем концепцијском смислу.⁴⁹⁴ У том погледу приказивач наводи Димитријевићев фрагмент из Предговора који недвосмислено упућује на чињеницу да је у питању сасвим субјективан, дубоко лични избор на критеријуму селекције песама „које у мени поетски најдубље одзвањају“. Метафора о *најдубљем одзвањању*, само сведочи о скоро крајње субјективном, личном, персоналном бирању, не водећи довољно рачуна о књижевно-поетолошким и аксиолошким критеријума, битним за сваки антологијски избор. Предговорничково позивање на бодлеровско начело о универзалној кореспонденцији у уметности – не правда његов субјективистички прилаз, осим када се ради о сигналистичким прилозима о Мирољубу Тодоровићу, о коме је Димитријевић надахнуто писао. Ту је доиста постигнута сагласност између ликовно и воко-визуелног и поетског.

Слажемо се са Ђорђевићем да је *Космички цвет* захвална и корисна књига, као и са чињеницом да је Димитријевић *пре свега астроном* те да се у складу са тим и понаша. Он својим *телескопом*, како сликовито пише приказивач, са доста пажње и избирљивости посматра и бележи у књизи „једну по једну звезду са неба књижевног“, уз напомену да је Димитријевићу подоста тога изостало из иначе широког видокруга. Прихватљиво нам је, обзиром да је антологичар – астроном, а не историчар, поетичар, ни теоретичар књижевности, што је овде, у питању „властитост антологијског избора и ауторска посебност таквог чина“, а то донекле оправдава и *приватно – лични увид* у ову врсту поезије (подвукао Н. Ц). Сам тај избор, и поред васколике субјективности, несумњиво излучује „неке уметнички достојанствене резултате“ и вредности.

Овим приказом Дејан Ђорђевић је хтео да скрене пажњу на иначе потребну, врло читљиву, а у неким деловима и подстицајну Димитријевићеву књигу; он се у највећем делу бавио општијим разматрањима о тајанствености, мистич-

493 Према Речнику филозофских појмова: „Естетско искуство значи контемплативан став према његовим предметима, који није управљен ни на научно сазнање ни на практичне сврхе, него настаје једино из уживања у чистој игри сазнајних моћи и специфичног јединства многоструког, које оно производи у рефлексији“. – *Речник филозофских појмова*, стр. 233.

494 Нашу оцену о корисној, али сасвим субјективној *Антологији песама о космосу*, види у претходној књизи *Астроном – песник – друмовник М. С. Димитријевић*, на стр. 233. и дијалошко спорење у напомени 437.

ности и езотеријама космичких сфера, показујући при том извесно познавање теоријско-филозофских па и поетолошких аспеката. Доследан свом приступу није посебно издвојио ниједног аутора или песму, упуштајући се, више у разматрање властитости, а ја бих додао и самосвојности самог антологијског избора. Приказ у целини представља прилог популаризацији и афирмацији увек инспиративне поезије о васиони.

Дејан Ђорђевић

МИЛАНУ ДИМИТРИЈЕВИЋУ, АСТРОНОМУ

Пишем ти Милане ово писмо,
дуго се друже видели нисмо;
чудо се дешава овде на Југу
мора да поделим са тобом тугу.

Сунце је скоро почело да гасне,
ноћи су дуже, а дани касне;
све звезде туле и губе сјај,
осећам снажно, долази крај.

У твоје космосу чудо се збива:
исто су постали пашњак и њива;
нестају шуме, вода се губи
дал' је од Бога или од људи?

Шта каже наука и како даље,
и шта је старије, кока ил' јаје?
кажи ми друже, има ли спаса
хоће ли преживети људска раса?

Ти имаш доста научног знања,
личног искуства, светска признања;
сврати нам доле овога лета
Верни оданик **Космичког цвета!**

3. новембар 2019.

У досадашњем периоду Милану је посвећено неколико песама, укључујући и циклус *Деконструисаних сонета* Ђоке Петковића, уз помињање и у контексту других оригиналних сонетних форми. Одани пријатељ, астроном и космопоета Милчо Цветков, такође је подарио прегршт стихова, брату по струци и певању... Дејан Ђорђевић је креативно укључен у разуђен културни живот Лесковца и активно суделује у манифестацијама које, унеколико додирују дело и стваралаштво М. С. Димитријевића.